

ขยะของเรา

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ข้อ ๑๒๗๘. กราบนมัสการครับ

กราบนมัสการหลวงพ่อกับ เพื่อนผมฝากผมมาถามหลวงพ่อดังนี้ครับ การปล่อยขยะออกจากใจ กับการปล่อยวางเหมือนกันไหมครับ? กราบขอบพระคุณ

การปล่อยขยะออกจากใจ กับการปล่อยวางเหมือนกันไหมครับ

ตอบ : นี่สิ่งนี้มันเป็นการจินตนาการไง ถ้าเราไม่มีครูบาอาจารย์นะ เวลาเราศึกษาธรรมกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือศึกษาธรรมของใครก็แล้วแต่ แล้วเรามาปฏิบัติเราก็ต้องเริ่มปฏิบัติกันคว่ำของเราตัวเอง แต่เนี่ยเพียงแต่เวลาหลวงตาท่านเทศน์ของท่านไง ว่านี่ขั้น ๕ เหมือนถึงขยะ ร่างกายนี้เหมือนถึงขยะ สิ่งที่เป็นถึงขยะ เป็นของที่ไม่มีใครปรารถนา นี่คำว่าถึงขยะเราก็มีความเข้าใจได้ว่าถ้าขยะทุกคนก็ทำ ความสะอาด เวลาเรากวาดบ้าน เราทำความสะอาด เราทิ้งขยะ ขยะเราก็เอาออกไปทิ้ง ขยะเป็นขยะเห็นไหม

นี่มันเป็นการอุปมาอุปมัยของครูบาอาจารย์ไง ถ้าครูบาอาจารย์บอกว่าขั้น ๕ ความยึดมั่นถือมั่นของเรา ความรู้สึกนึกคิดของเรา สิ่งที่ยึดมั่นไปกว้านเอาความร้อนต่างๆ มาเผาใจมันเป็นขยะ ถ้าเป็นขยะนะ เป็นขยะคนเขาต้องมีปัญญา มันจะรู้ว่าอะไรเป็นขยะ อะไรไม่เป็นขยะ ทีนี้พอเป็นขยะปั๊บเราก็เข้าใจ เข้าใจเราก็จินตนาการเอาว่าถ้าการปล่อยขยะออกจากใจ กับการปล่อยวางเหมือนกันไหมครับ

มันจะเหมือนกันได้อย่างไร? มันไม่เหมือนกัน มันไม่เหมือนกันเพราะว่าคนที่จะรู้จักขยะ มันถึงจะเป็นการปล่อยวางได้ ถ้าคนไม่รู้จักขยะมันปล่อยวางไม่ได้หรอก เราไม่

รู้ว่าอะไรเป็นขยะ อะไรไม่เป็นขยะ เราจะเอาอะไรไปปล่อยวางล่ะ? ที่นี้การปล่อยวาง การปล่อยวางมันเป็นจินตนาการ มันเป็นจินตนาการเหมือนกับที่เราศึกษามาเราเข้าใจของเราได้ แล้วเราก็คิดว่ามันเป็นแบบนี้ พอมันเป็นแบบนี้ การปฏิบัติไปอันนี้เป็น หัวข้อ เป็นโจทย์ พอเป็นโจทย์บ๊ีบเราดีโจทย์ให้แตกไหม? ถ้าเราดีโจทย์นั้นแตกเราจะเข้าใจกระบวนการของมันได้หมด แต่ถ้าเราดีโจทย์ไม่แตก แต่เรารู้โจทย์นั้นมา

ในการสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในธรรมวินัยก็เหมือนกัน อย่างนี้ นี้เราไปศึกษา ที่ว่าศึกษามาแล้วง ศึกษาแล้วง เราศึกษามา แต่ความเป็นจริงมันเป็นอย่างนั้นไหม? วุฒิภาวะของคนไม่เหมือนกัน อย่างเช่นคำว่าศีล ศีลในศาสนาพุทธ ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ แล้วศีลของลัทธิศาสนาอื่นล่ะ? นี้เขามีศีลเหมือนกัน เขาถือศีลของเขาเหมือนกัน เวลาเขามีฤดูกาลของเขา ศีลต่างๆ อะไรของเขา แล้วเราทำอย่างนั้นไหม? เราก้ไม่ได้ทำแบบนี้

ศีลเหมือนกัน แต่ไม่เหมือนกัน เพราะว่าเวลาหลวงตาท่านพูด ศาสดาที่สิ้นกิเลส คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์สิ้นกิเลสแล้ว แต่ ศาสดาของเขาเขาสิ้นกิเลส แต่เขาเป็นศาสดาเขาก็เชื่อของเขา นี้เขาเชื่อของเขามันก็ทำของเขา คำว่าศีลคำเดียวยังไม่เหมือนกันเลย ที่นี้พอเราปฏิบัติไปแล้วเป็นธรรม ธรรมะ ละเอียดลึกซึ่งกว่าเยอะมาก

ฉะนั้น คำว่าขยะๆ ถ้าเป็นขยะเราก้เห็นได้ว่าขยะเป็นของที่น่ารังเกียจ ขยะเป็นของเสีย ต่างๆ นี้คือขยะ เราก้จะทิ้งของเราได้ แต่ถ้าเป็นกิเลส กิเลสเปรียบเทียบกับขยะ เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอกว่าถึงขยะ สิ่งนี้เราอยู่ในถึงขยะ นี้ธรรมชาติสิ่งที่ เป็นธรรม แท้ๆ อยู่ในถึงขยะ มันก็อยู่ในขั้น ๕ นี้แหละ อยู่ในร่างกาย นี้มันอยู่กับถึงขยะ ของมันแค่ถึงขยะ แล้วถ้าขยะมันก็ทิ้งได้ นี้พูดถึงภาษาโลก แต่ถ้าภาษาธรรมนะเรากับขยะเป็นอันเดียวกัน ความคิดก็ เป็นเรา สรรพสิ่งก็ เป็นเรา สรรพสิ่งเป็นเรา เราจะเอาอะไรไปทิ้ง? เราจะทิ้งได้อย่างไรล่ะ? ขยะเป็นเรา

นี่ก็เหมือนกัน ว่าการปล่อยวางๆ ปล่อยวางในเรื่องอะไร? เราเข้าใจผิดเราก้ปล่อยวาง พอเราเข้าใจผิด มีใครอธิบายให้เราเข้าใจได้เราก้เข้าใจได้ เราก้ปล่อยวางความเข้าใจผิดนั้น นี่ก็เหมือนกัน จิตมันคิดในเรื่องอะไร? แค่ไม่คิดเรื่องอะไร พอเราเข้าใจ นี้มันเรื่อง

โลกๆ นะ เรื่องอย่างนี้เป็นเรื่องโลก เรื่องความเข้าใจผิด เรื่องความเห็นผิด ถ้าเรื่องเข้าใจผิดเรื่องเห็นผิด เรามาศึกษาทางวิชาการทางโลกก็เรื่องหนึ่ง ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้สมมุติบัญญัติ สมมุติ สมมุติว่าอย่างนี้ เวลาบัญญัติขึ้นมา บัญญัติให้มันแคบเข้ามา

นี่พอบัญญัติขึ้นมาเป็นศัพท์ในพุทธศาสนา อย่างเช่นความคิดต่างๆ ท่านก็บอกสังขาร ความรู้สึกต่างๆ ก็บอกเวทนา สัญญา ก็คือความจำทั้งหมด แล้วมีเวทนาหยาบ เวทนาละเอียด อันนี้เป็นศัพท์นะ อันนี้เป็นวิถีแห่งจิต คืออาการของจิตมันเป็นแบบนี้ แต่มันมีค้นหาความทะยานอยากเข้าไป บวกเข้าไป นี่พอใจ ไม่พอใจ ความคิด ความปรุ้งต่างๆ มันพอใจ แล้วอะไรเป็นขยะล่ะ? อะไรเป็นขยะ นี่ถ้าเราคิดเรื่องดีๆ นะ เราจินตนาการเรื่องดีๆ ขยะนี้มันเป็นขยะแบบว่าเศษเพชร เศษพลอย หอมหวานไปหมดเลย ถ้าเราคิดจินตนาการในเรื่องที่เราพอใจ ขยะหอมไป

พวกที่เขาทำขยะกันนะ เขาบอกว่าขยะของการบินไทยมีราคาแพง เวลาเขาประมูลกันเรื่องขยะการบินไทย เพราะว่าของใช้ของเขามีแต่ของมีคุณภาพ แล้วสิ่งที่เวลาเขาทำ ขยะการบินไทยนะมันเหมือนกับห้างสรรพสินค้าของเราเลยแหละ เพราะของทั้งของเขานี้ นะ โอ้อโฮ มีแต่ของมีคุณภาพทั้งนั้นแหละ นี่ถ้าขยะอย่างนั้น คนที่เขาทุกข์ยาก เขายังมีประโยชน์เลย

อันนี้ก็เหมือนกัน การปล่อยขยะออกจากใจกับการปล่อยวาง ถ้าพูดถึงการปล่อยขยะออกจากใจ เราต้องรู้ก่อนว่าอะไรเป็นขยะ ไม่เป็นขยะ หมายความว่าจิตต้องสงบก่อน ถ้าจิตมันสงบแล้ว เวลามันเสวยอารมณ์ เห็นใหม่ จิต อาการของจิต อาการของมันทั้งหมด แล้วตัวจิตล่ะ? อาการมันถ้าตัวจิตมันมีวิชา คือมันมีขยะในใจมัน อาการทั้งหมดก็เป็นขยะ เพราะอะไร? เพราะว่าจิตมันหลง เพราะจิตมีวิชามันหลงใช่ไหม? เพราะจิตมันไม่รู้

นี่พลังงานมันไม่รู้มันก็เป็นขยะ แล้วพอขยะแล้วมันเสวยอารมณ์ เสวยขั้น ๕ ขั้น ๕ ก็เป็นขยะไปด้วย ขั้น ๕ ก็เป็นขยะ ความจำได้หมายรู้ก็เป็นขยะเพราะจำผิดจำถูก นี่ความสังขาร สังขารก็เป็นขยะ ขยะเพราะอะไร? ขยะเพราะจิตมันมีวิชา ตัววิชาคือตัวขยะ กิเลสมันคือขยะ แล้วขยะในเมื่อตัวจิต ตัวพลังงานมันมีขยะอยู่แล้ว มัน

เสวยอาการของขันธ นี้เสวยอารมณ์ เสวยอาการของขันธ มันเสวยแล้วมันจะเป็น
ความรู้สึกนึกคิด ตรงนั้นก็เลยเป็นขยะไปด้วย เป็นขยะไปด้วยเพราะอะไร? เพราะว่า
กิเลสมันใช้งานไป กิเลสมันใช้

นี่ปัญญาของกิเลสๆ ถ้าอวิชชา ถ้าจิตมันเป็นอวิชชา จิตมันมีมารครอบงำมันอยู่
มันมีขยะของมัน มันทำอะไรมันก็เป็นกิเลสไปทั้งหมด ถ้าจิตสงบเข้ามา นี่จิตสงบเข้ามา
ถ้าจิตไม่สงบเข้ามามันไม่รู้ว่าอะไรเป็นขยะ ไม่เป็นขยะหรือ มันไม่รู้หรือ ความคิด
เป็นเรา ความรู้สึกเป็นเรา ถ้าพอใจดีหมด ถ้าไม่พอใจก็ต่อต้านหมด เราก็เป็นขยะ พอใจก็
เป็นขยะ ต่อต้านก็เป็นขยะ ภาวตัณหา วิภวตัณหา ตัณหา ภาวตัณหา วิภวตัณหา

นี่ผลักไสก็ต่อต้าน ผลักไสไม่ต้องการก็เป็นขยะ ความปรารถนาอยากได้ก็เป็น
ขยะ ความรู้หลายๆ นี่สิ่งที่ตัณหา วิภวตัณหา มันก็เป็นขยะ ขยะทั้งนั้นแหละ ถ้าตัวจิตมัน
เป็นอวิชชา ถ้าตัวจิตเป็นอวิชชา มันจะรู้จักขยะได้อย่างไร? มันไม่รู้จักขยะ มันไม่เห็นขยะ
แล้วมันจะกำจัดขยะ มันจะปล่อยวางขยะจากใจ มันเป็นไปไม่ได้หรือ มันเป็น
จินตนาการ มันเป็นความรู้สึกนึกคิด มันเป็นการมันหมายความว่าเราได้ทำอย่างนั้น เราฟัง
เทศน์ครูบาอาจารย์มาว่าในเมื่อขันธ ๕ ร่างกาย ธาตุ ๔ และขันธ ๕ เป็นถึงขยะ นี่แล้ว
เวลาท่านรู้จริงของท่าน ท่านอยู่กับถึงขยะโดยที่ไม่ติดกับถึงขยะ

ท่านไม่ติดในถึงขยะ เห็นไหม เวลาพระอรหันต์ เวลาเข้าไปชำระล้างตัวอวิชชา
พญามาร พลังงานนั้นสะอาดบริสุทธิ์ สะอาดบริสุทธิ์เป็นธรรมชาติ พอธรรมชาติแล้วนี่
มันไม่มีขยะ พอไม่มีขยะจิตมันสะอาด นี่พระอรหันต์ไม่มีจิตๆ มันสมมุติคุยกันมันต้อง
พูดอย่างนี้แหละ นี่พลังงานนี้เป็นพลังงานที่สะอาด พลังงานที่สะอาด ขันธนะเวลาเสวย
ไปที่ขันธ นี่ที่ว่าถ้าจิตมันเป็นมาร ถ้าจิตเป็นอวิชชา พลังงานเป็นอวิชชามันเป็นขยะ
ออกไปมันก็เป็นขยะหมด แต่พลังงานนี้เป็นธรรมชาติ เป็นธาตุที่เป็นธรรม พอเป็นธรรม
ขึ้นไปมันเสวยขันธ ๕

มันเสวยขันธ ๕ นี่ภารา หเว ปัญจักขันธา ขันธเป็นภาวะ ขันธนี้ไม่ใช่ขยะ ฉะนั้น
พระอรหันต์เวลาสื่อไปต่างๆ มันถึงเป็นประโยชน์ เจตนาที่สะอาดบริสุทธิ์มันเป็น
ประโยชน์หมดใจ มันเป็นประโยชน์ เห็นไหม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอก

สิ่งที่เป็นความจริง ถ้าไม่เป็นประโยชน์ท่านก็ไม่พยากรณ์ ถ้าสิ่งใดที่เป็นประโยชน์ท่านถึงพยากรณ์ท่านถึงจะพูด

สิ่งใดเป็นความจริงไม่เป็นประโยชน์ท่านยังไม่พูดเลย เพราะท่านรู้เท่า พอท่านรู้เท่า นี่ขั้นที่ว่า เป็นขยะ ทุกอย่างเป็นขยะ ถึงขยะๆ ถ้ามันสะอาดไปแล้วมันเป็นขั้นที่สะอาดบริสุทธิ์ ขั้นที่เป็นสิ่งที่สื่อความหมาย มันไม่มีโทษไม่มีภัยกับใครทั้งสิ้น แต่ แต่ถึงเวลาจะนิพพาน เวลาจะตายก็ยังคงสลະทิ้ง เพราะสิ่งนี้เป็นของประจำโลกไป

สลัดทิ้งหมายความว่าเวลาพระอรหันต์จะตาย นี่ถ้าพระอรหันต์ที่มีชีวิตอยู่ สอุปาทิเสสนิพพาน เพราะมันมีภาระหน้าที่ เพราะสิ่งนี้มันต้องบริหารจัดการไป ชาติ ๔ และขั้น ๕ มันเป็นภาระหน้าที่ พาอยู่ พาตาย พาขับ พาถ่าย พาคิด พาปรุงตามความรู้สึก เจตนา นี่บริหารมัน แต่เวลาจะตาย เห็นไหม เวลาจะตายทิ้งหมด อนุปาติเสสนิพพาน คือดับสิ้นนิพพานจบสิ้นไป นั่นถึงเข้าใจว่าถึงขยะเป็นอย่างไร ถึงเห็นถึงขยะตามความเป็นจริง นี่พูดถึงถึงขยะก่อนนะ

ฉะนั้น การปล่อยวางขยะจากใจ การปล่อยวางขยะจากใจ ปล่อยวางอะไร? ปล่อยวางเรื่องอะไร? อะไรเป็นขยะไม่เป็นขยะ อันนี้มันเป็นการเข้าใจของผู้ถาม ถ้าเราถามว่าสิ่งที่มันขัดใจนี่ก็คือขยะ ถ้าเราปล่อยวางขยะจากใจเป็นเรื่องหนึ่ง แล้วถ้าว่าการปล่อยขยะในใจกับการปล่อยวางเหมือนกันไหม? สิ่งกับการปล่อยวางนี้มันเหนือชั้นกว่าเยอะเลย แล้วการปล่อยวางขยะออกจากใจ ถ้าไม่พอใจอะไร อันนั้นก็คือขยะ ถ้าพอใจนั้นขยะก็ไม่มี คือการปล่อยวางขยะจากใจ จากสามัญสำนึก นี่คือเรื่องโลกๆ เรื่องโลกๆ ถ้าเราคิดกันได้ อย่างนั้น ในการปฏิบัติมันจะลึกซึ้งกว่านี้

ลึกซึ้งกว่านี้หมายความว่าเวลาถ้าเราปฏิบัติไปแล้ว ถ้าเราทำความเข้าใจเข้ามา มันยิ่งกว่าปล่อยวาง เพราะจิตมันสงบมันไม่สวดย มันไม่มีขยะเลย สมาธิมันปล่อยวางหมดมันถึงเป็นสมาธิได้ ถ้ามันไม่ปล่อยวางมันเป็นสมาธิได้อย่างไร? ถ้ามีขยะ คุณใช้เวลาหนามตำเท้าเราจะเดินโดยปกติได้ไหม? นี่หนามมันจะมีความรู้สึกเสียวแปลบๆ ตลอดเวลา ถ้าจิตมันรู้สึกนึกคิดของมันอยู่ นี่มันจะมีสิ่งนี้อยู่ในใจตลอดเวลา มันไม่เป็นปกติหรอก แต่ถ้าเวลาเราถอนเสี้ยน ถอนหนามออกจากใจ เราจะเดินโดยปกติเลย

จิตถ้ามันปล่อยวางหมด มันปล่อยวางหมดมันถึงเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าเป็นสัมมาสมาธิแล้ว ถ้ามันออกใช้ปัญญาไปแล้ว นี้ออกใช้ปัญญาถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง ถ้าพิจารณา ถ้าปล่อยวางต้องปล่อยวางแบบนี้ การปล่อยวางคือการพิจารณาแล้วปล่อยวาง แต่ถ้ามันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ที่ว่ามันมีขยะอยู่แล้วใช่ไหม นี่หนามมันตำเท้าเราก็คือบ่งหนามของเราออก

นี่มันคิดสิ่งใด มันเสวยสิ่งใด มันมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร สติตามมันไป นี่มันจะถอนเสี้ยน ถอนหนาม คือถอนหนามที่ในใจ คือจะปล่อยขยะ หนามคือขยะ ขยะก็คือหนามที่มันปักเสียบแทงใจอยู่ ถ้ามันมีสติ สติปัญญามันทัน พิจารณาไปซ้ำๆๆ นี่คือการปล่อยวาง นี่คือการปล่อยวางอบรมสมาธิ ถ้าปัญญาอบรมสมาธิ นี่ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันเป็นความจริง คำว่าปัญญาอบรมสมาธิมีการกระทำ มีเหตุมีผลถึงจะเป็นปัญญาอบรมสมาธิ

ฉะนั้น คำถาม

ถาม : การปล่อยขยะจากใจ

ตอบ : การปล่อยขยะจากใจมันเป็นอารมณ์สามัญสำนึกใหม่? นี่มันเป็นความรู้สึกนึกคิดใหม่? อันนี้อันหนึ่งนะ นี่ถ้ามันเป็นอย่างนั้นก็เป็นการเข้าใจของคำถาม แต่ถ้าโดยข้อเท็จจริงมันต้องมีเหตุมีผลของมัน โดยข้อเท็จจริง โดยสามัญสำนึกนี้เขาคิดไปมันก็เป็นขั้นมาทำงานโดยปกติ แต่ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มีสติตามขั้นนั้นไป พอมีสติปัญญาตามขั้นนั้นไปมันเห็นโทษของมันด้วยสติ ด้วยปัญญา แล้วมันฝึกหัดใคร? จิตโดยสามัญสำนึก มันคิดของมันโดยธรรมชาติของมัน แต่เพราะมีสติ มีปัญญา

สติปัญญาคืออะไร? สติธรรม ปัญญาธรรม ถ้ามีสติปัญญา มันก็มีสติปัญญาทันความคิดของตัวเอง ถ้ามีสติปัญญา แล้วที่มันคิดอยู่นี้ไม่ใช่สติหรือ? มันมีสติ มันไหลไปตามโลก แต่เรามีสติปัญญาทันความคิด มันทันเข้ามามันเห็นโทษ เห็นโทษมันจะปล่อย พอมันปล่อยขึ้นมา นี่ปัญญาอบรมสมาธิ อย่างนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ นี่ถ้ามีสติปัญญานะ ถ้าไม่มีสติปัญญาการปล่อยขยะก็คิดกันไปเอง คิดไปโดยสามัญสำนึก คิดไปโดยโลกๆ คิดไปโดยลัทธิศาสนาอื่น คิดไปโดยวิธีการปฏิบัติของหัวหน้าที่ไม่เข้าใจ

นี่หัวหน้าผิด หัวหน้าผิด ผู้นำผิด มันก็สอนกันผิดๆ ถ้าสอนกันผิดๆ มันก็เข้าใจกันผิดๆ พอเข้าใจผิดๆ ก็อ้างว่าเป็นพุทธศาสนา นี่เป็นความเข้าใจของตัว นี่ว่าการปล่อยวาง นี่เป็นสามัญสำนึก นี่เป็นโลกียปัญญา แต่ถ้ามีสติ นี่มีสติธรรม มีสมาธิธรรม มีสติธรรม มีปัญญาธรรมมันพิจารณาเข้ามามันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิ เห็นไหม นี้อย่างนี้มันปล่อยขะหรือยัง? อย่างนี้มันปล่อยขะไหม?

นี่มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันเข้าใจมันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ การปล่อยขะของใจ ความปล่อยขะของใจมันคิดกันเอาเองใจ เราไม่เชื่อ ฉะนั้น การปล่อยขะของใจนี่เรื่องหนึ่งนะ แล้วก็กับการปล่อยวางเหมือนกันไหม? กับการปล่อยวาง ถ้าการปล่อยวางนะ ตทั้งคปทาน สมุจเฉตปทาน การปล่อยวางชั่วคราวหมายถึงว่าตทั้งคปทาน

ฉะนั้น การปล่อยวางแบบโลกๆ นี่เรายกของหนักมา เราวางก็จบ จิตมันมีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดขึ้นมา พอมันเข้าใจถูกแล้วมันวางของมันก็จบ นี่เป็นสามัญสำนึก นี่เป็นโลก นี่เป็นโลกๆ เลย แต่ถ้าจะเป็นการฝึกหัด เป็นการปฏิบัติมันต้องมีสติ มันมีสติ มีการกระทำ มีการกระทำ มันรู้ มันเห็นของมัน บริหารจัดการของมัน นี่มันถึงเป็นมรรคใจ

คำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ มันชอบ ถ้ามันไม่ชอบ มันไม่ชอบมันก็เป็นสัญชาตญาณ มันเป็นวาสนาของคน มันเป็นวาระของคนที่คนคิดได้กับคนคิดไม่ได้ ถ้าเป็นวาระของคนคิดได้ มันคิดของมันขึ้นมาได้มันก็เสรีใจ มันก็ปล่อยวางได้ แต่ถ้าคนคิดไม่ได้มันก็ผูกโกรธ มันก็ยึดมันถือมันของมัน มันก็ให้อารมณ์ความรู้สึกตั้งใจนั้นไป นี่มันก็เป็นวาระของจิต จิตที่ว่ามันมีอำนาจวาสนาคิดได้กับคิดไม่ได้ แต่ถ้ามันเป็นปัญญาอบรมสมาธิล่ะ? มันคิดได้แล้วมันยังฝึกหัดทำ

พอฝึกหัดทำ เหมือนกับคนทำงานเป็นกับคนทำงานไม่เป็น คนทำงานไม่เป็นเขาอาจจะได้รับการช่วยเหลือเจือจานจากใครก็ได้ แต่ถ้าคนทำงานเป็นเขาทำงานของเขาเอง เขาได้ผลงานของเขาเอง เขารู้เท่ากับความรู้สึกนึกคิดของเขาเอง เห็นไหม นี่คือปัญญาอบรมสมาธิ ถ้ามันมีการกระทำมันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา นี่ว่าการปล่อยวางขะของใจไหม? ไม่ใช่ปล่อยอะไรทั้งสิ้น นี่เป็นการฝึกหัดเท่านั้น

นี่เป็นการปล่อยวาง ถ้าการปล่อยวาง จิตสงบแล้ว ถ้าปัญญาอบรมสมาธิจิตสงบแล้ว มันเสวย เสวยพิจารณาของมัน ถ้ามีการพิจารณา ถ้าจิตเราจับกายได้ เราพิจารณากายได้

พอพิจารณากาย นี่พอมันพิจารณาแล้วมันปล่อยวางได้ นี่คือการปล่อยวาง แต่ปล่อยวาง
 อย่างนี้มันปล่อยขยะหรือยัง? ก็ยังอยู่ดี นี่การปล่อยขยะของใจ เอาขยะออกจากใจ เอาขยะ
 ออกจากใจคือสังโยชน์ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส กามราคะ ปฏิฆะ นั่นคือ
 ขยะ ถ้ามันเอาขยะอย่างนี้ออกได้ นี่มันถึงจะว่าเอาขยะออกได้ตามความเป็นจริง

อันนี้มันเอาออกไม่ได้ มันไม่มีอะไรเอาออกหรือ เพียงแต่มันคิดของมันไป มัน
 คิดไป แล้วเวลาจิตเป็นไป นี่มันถึงว่ามีครูบาอาจารย์และไม่มีครูบาอาจารย์ ถ้ามีครูบา
 อาจารย์นะ เวลาถามปัญหาขึ้นมาท่านจะคอยชี้แนะเลย นี่คอยชี้แนะว่าถ้ามันไม่เป็นก็ต้อง
 ทำให้มันเป็นก่อน มันไม่เป็น ล้มลุกคลุกคลานอย่างไรก็ไม่เป็น คือทำความสงบของใจ
 ไม่ได้ ไม่มีเหตุมีผล คือจิตมันตั้งตัวเองไม่ได้ เหมือนคนไม่มีกำลัง เราไม่แข็งแรง แต่เรา
 พยายามจะฝืนทำงานของเราอยู่ เราทำงานเราจะได้อะไรขึ้นมา

ฉะนั้น ถ้าครูบาอาจารย์ท่านเคยผ่านสิ่งนี้มาท่านจะบอกให้ปล่อยให้หมดแล้วพุท
 โธก็ได้ ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้ ทำให้จิตแข็งแรงขึ้นมาก่อน ถ้าจิตแข็งแรงคือจิตสงบ ถ้า
 จิตสงบแล้ว เวลาจิตสงบแล้วเห็นกายกับไม่เห็นกาย ถ้าเห็นกาย เคยเห็นแต่ครั้งต่อไปมัน
 ไม่เห็น ไม่เห็นก็พยายามนั่งให้สงบมากขึ้น สงบมากขึ้น ทำโดยตั้งสติมากขึ้น ทำสมาธิ
 มากขึ้น นี่ถ้าเคยเห็นแล้วเดี๋ยวมันก็จับได้ ถ้าจับได้ พิจารณาไปแล้ว พิจารณาแล้วมันเป็น
 จริงหรือเปล่า? ถ้ามันไม่เป็นจริง มันไม่เป็นจริง ไม่มีกำลังพอ กำลังไม่พอมันไม่มีการ
 ปล่อยวางเลย แต่ถ้ามันเป็นจริง มันมีกำลังพอมันปล่อยวาง คำว่าปล่อยวาง นี่การปล่อย
 วาง

ถาม : การปล่อยวางกับการเอาขยะออกจากใจต่างกันไหม? เหมือนกันไหม?

ตอบ : ไม่เหมือนกัน การปล่อยวางคือตัดทั้งปภาน การปล่อยวางชั่วคราว การ
 ปล่อยวางชั่วคราว ฉะนั้น การปล่อยวาง (หัวเราะ) นี้วกไปวนมา เราจะบอกว่าการปล่อย
 วาง ขยะนอก ขยะใน ถ้าขยะจากข้างนอก เพราะเขาใช้คำว่าขยะจากข้างนอกมันเป็นการ
 สร้างภาพ เป็นการคิดเอาว่าอะไรเป็นขยะและไม่ใช่ขยะ นี่เราเป็นคนสร้างภาพเอง มัน
 ไม่เป็นความจริง

ฉะนั้น นี่คือขยะจากข้างนอก ขยะข้างนอกคือขยะอารมณ์สามัญสำนึก อารมณ์
 ความรู้สึกนึกคิด แล้วถ้ามันสงบเข้ามาแล้วการปล่อยวาง การปล่อยวางมันพิจารณาไป

แล้วมันปล่อยวางๆ มันยังไม่สมจุดไหน ถ้ามันเอาขยะออกจากใจตามความเป็นจริง มันปล่อยวางแล้วอะไรจะไรขาดออกไป?

นี่การเอาขยะออกจากใจตามความเป็นจริงต้องเป็นแบบนี้ ต้องรู้ ต้องเห็น ต้องพิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า เวลามันขาดนะ เวลามันขาดจะรู้เลยว่าเวลาสังโยชน์มันขาด ถ้าสังโยชน์ขาดไปแล้ว นั่นล่ะเอาขยะออกจากใจเป็นขั้นเป็นตอน โสคาบัน สกิทาคามี อนาคตามี ลีนกิเลสไปมันเป็นขั้นเป็นตอน เอาขยะออกจากใจมันออกอย่างนี้ แล้วเวลาออกแล้วออกหนเดียว เวลาสมจุดไหนไปแล้วนะไม่กลับอีก มันไม่กลับมาอีกเลย จะบอกว่าเหมือนกันไหม? หรือไม่เหมือนกันไหม?

นี่คำว่าเหมือนกันไหม ไม่เหมือนกันไหมคือความลังเล กรณีอย่างนี้เวลาหลวงตาท่านไปที่บ้านฝ่อ ที่เป็นโรคเจ็บอก พอพิจารณาเสร็จแล้วนะจิตมันเสวยอารมณ์แล้วมันก็ปล่อย เสวยอารมณ์แล้วก็ปล่อย เอ๊ะ ถ้าปล่อยแบบนี้ไม่ใช่พระอรหันต์หรือ? เพราะมันปล่อยหมดเลย มันว่างหมดเลย ฉะนั้น ด้วยการศึกษามา นี่ปริยัติมีประโยชน์ตรงที่ท่านบอกว่าถ้าปล่อยนี้ไม่ใช่พระอรหันต์หรือ? คำว่าไม่ใช่พระอรหันต์หรือคือความสงสัย นี่ท่านปฏิเสธเลย ท่านไม่เอาเลย แล้วท่านรู้คั่นของท่านไปท่านถึงประสบความสำเร็จของท่าน

อันนี้ก็เหมือนกัน ถามว่าการปล่อยขยะออกจากใจ กับการปล่อยวางเหมือนกันหรือแตกต่างกัน อันนี้สงสัยหรือเปล่า? สงสัยแน่นอน ถ้าสงสัยแล้ว คำว่าสงสัย อ้าว ก็ผมสงสัยผมถึงถามหลวงพ่อกว่า ถ้าผมไม่สงสัยผมจะถามมาทำไม? แล้วถ้าถามมาแล้ว หลวงพ่ออธิบายสิ นี่คำว่าเพราะมีความสงสัยหนึ่ง เราจะบอกว่าคำถามมันกลับหัวกลับหางกัน การเอาขยะออกจากใจ นี่ถ้าพูดอย่างนี้เราจะเทียบถึงขยะจากโลก ขยะคือของเสียของเสียของไม่ดีเราเห็นว่าเป็นขยะ

ฉะนั้น เวลาปฏิบัติขึ้นมา เวลาปฏิบัติใช่ไหม? แล้วการปล่อยวางเหมือนกันไหม? การปล่อยวางมันต้องเห็นว่าอะไรเป็นขยะ อะไรไม่เป็นขยะ นี่ถ้าจิตสงบแล้วมันมีความร่มเย็นเป็นสุข มันไม่รู้ ไม่เห็นสิ่งใดแล้วมันว่างของมันอยู่อย่างนั้น มันบอกว่านี่เป็นธรรม นี่เป็นธรรม ขยะมันซุกอยู่ได้พรม นี่ขยะเป็นเรา สรรพสิ่งเป็นเรา เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ นี่เราจะทุกข์ เราจะยาก สรรพสิ่งเป็นเรา เราทำสิ่งใดไม่ได้เลย แต่ถ้าเรา

เห็นโทษของมันซะใหม่ว่าสิ่งนี้มันเป็นโทษ มันเปลี่ยนเป็นหนามคำอยู่ในหัวใจของเรา เราพยายามจะแก้ไขสิ่งนี้ เรามีความมูมานะ เรามีการกระทำขึ้นมาเราจะมีกำลังของเรา ถ้ามีการกระทำของมันก็ไม่วู้สึกว่ายอมจำนนกับขยะ

ฉะนั้น ถ้าขยะเป็นเรา ทุกอย่างเป็นเรา เราไม่กล้าทำอะไรเลย แต่ถ้าบอกว่าเราจะเอาจริงเอาจังของเรา เราจะทำความจริงของเรา นี่มันสงบลงได้ มันมีความจริงของเรา ฉะนั้น ต้องฝึกใจ ถ้าเราไม่ฝึนนะสรรพสิ่งเป็นเรา เราทำอะไรไม่ได้เลย แต่ถ้าความเพียรชอบ ความเพียรชอบทำไปแล้วจิตมันสงบเข้ามา ถึงเวลาแล้วเราพิจารณาของเรา แยกแยะของเราไป เราจะเห็นขยะตามความเป็นจริง ถ้าเห็นขยะตามความเป็นจริงมันไม่ใช่เป็นเรา ถ้าว่าเป็นเราแล้วเราแก้ไขไม่ได้

ฉะนั้น ถ้าแก้ไขไม่ได้มันก็ทำอะไรไปไม่ได้เลย ถ้าแก้ไขได้นะ แก้ไขได้มันต้องพัฒนา ถ้ามีครูมีอาจารย์ท่านจะชี้แนะอย่างนี้ ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์มันก็จะไปอย่างนี้ แล้วเวลามาพูดคุยกับเรานะ เราก็จะบอกว่าขยะนอก ขยะใน ขยะนอกคือสิ่งที่เรารู้ เราเห็นว่าเป็นของเสีย ทุกคนเห็นแล้วก็ไม่อยากเข้าใกล้ แต่ถ้ามันเป็นขยะใน ความคิดเป็นเรา ความหลงเป็นเรา ความโลภเป็นเรา สรรพสิ่งเป็นเราทั้งหมด เราไม่รู้ไม่เห็นมันเป็นขยะหรือเปล่า เรากลับเห็นว่ามันเป็นคุณ กลับเห็นว่ามันเป็นสมบัติของเรา กลับยึดมันถือมัน เราจะไม่รู้จักขยะเลย แล้วเราจะแยกอย่างไร? เราจะปล่อยวางอย่างไรให้เป็นความจริง

ถ้ามันจะปล่อยวางให้เป็นความจริงนะ เวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติ เวลาปล่อยวางความจริง นี่คนทำงานเป็น เขาให้ทำงานให้ดู เขาจะรู้เลยว่าตามความเป็นจริง นี่ก็เหมือนกัน เวลาธรรมสภาจตุธา เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ เขาสนทนาธรรมกันนี้เริ่มสงบอย่างไร? แต่โดยทางโลก โดยความเข้าใจของเราซะใหม่ เราบอกว่าความสงบมันแค่มีความสงบ มันไม่ใช่ปัญญา มันจะเกิดประโยชน์อะไร

ฉะนั้น เวลาพูดไปเราก็จะพูดว่าใช้ปัญญากันไปเลย แต่ถ้าคนเขาภาวนาเป็นน่ะการใช้ปัญญาแบบนั้นมันเป็นโลกีย์ปัญญา ถ้าปัญญาอย่างนี้เขาเรียกว่าสัตถุญา เพราะมันเป็นธรรมของพระพุทธเจ้า มันเป็นธรรมของครูบาอาจารย์ มันไม่เป็นความจริงของบุคคลที่พูดขึ้นมานั้น แล้วถ้าคนที่พูดขึ้นมานั้น เวลาเขาปฏิบัติตามความเป็นจริง ถ้ามีครู

บาอาจารย์ แล้วเขาเชื่อครูบาอาจารย์ของเขา แล้วเขาพยายามฝึกตน ฝึกกับกิเลสของเขา แล้วเขาปฏิบัติของเขา จิตของเขาจะสงบเข้ามา เขาก็จะตื่นตื่นแล้ว

เพราะ เพราะสิ่งที่เราศึกษามา เราจำมา สามัญสำนึกนั้นนะ สิ่งนั้นมันเป็นโลกีย ปัญญา มันเป็นเรื่องโลกๆ มันเป็นเรื่องสัญญาอารมณ์ มันไม่มีข้อเท็จจริง แต่พอจิตสงบ ขึ้นมามันแตกต่างมหัศจรรย์เลย เพราะเราสงบขึ้นมาเอง พอสงบขึ้นมาเองปั๊บ พอมันใช้ ปัญญาขึ้นมา เกิดใช้ปัญญาแล้วมันยิ่งตื่นตื่นเข้าไปใหญ่เลย มันตื่นตื่นเข้าไปใหญ่ เพราะ ที่ครูบาอาจารย์ท่านบอก เห็นไหม เวลาคิดในสมาธิที่ว่าสมาธิมหัศจรรย์มาก เวลาเกิด ปัญญาขึ้นมามันมานอนตายอยู่ที่สมาธินี้ เวลามันชำระล้างกิเลส มันชำระล้างที่ปัญญา ต่างหากไม่ใช่ชำระล้างที่สมาธิ แต่ถ้าไม่มีสมาธิ ปัญญาอย่างนี้มันก็เกิดขึ้นมาไม่ได้

ถ้าไม่มีสมาธิ ภาวนามยปัญญามันเกิดขึ้นมาได้อย่างไร? เพราะมันมีสมาธิขึ้นมา เวลามันเกิดภาวนามยปัญญาขึ้นมา เพราะนี่คือ สมาธิ ปัญญา เพราะมีสมาธิที่เป็น สัมมาทิฐิ มีสมาธิที่เป็นมรรคมันถึงเกิดปัญญา พอเกิดปัญญามันพิจารณาขึ้นมา เห็น ใหม่นี้เวลานั้นที่ปฏิบัติอยู่มันยังไม่รู้รอบ เวลามันคิดสมาธิมันก็ว่าสมาธิเป็นธรรม เวลา เกิดปัญญาขึ้นมา กลับไปคิดสมาธินะว่าสมาธิฆ่ากิเลสไม่ได้ แต่พอเราใช้ปัญญาไปๆ มัน ล้มลุกคลุกคลานไป เพราะสมาธิอ่อนแอลง ปัญญามันก็เป็นสัญญาไปซะ สัญญามันก็ เป็นปัญญาโลกนี่ไง ปัญญาที่จำมานั่นไง พอปัญญาที่จำมามันจะชำระล้างกิเลสไม่ได้ใช่ ไหม? มันก็เห็นโทษอีก

นี่ถ้าสมาธิมันฆ่ากิเลสไม่ได้มันต้องใช้ปัญญาต่างหาก เวลาปัญญาไป ปัญญามัน เลื่อมหมดมันก็เป็นสัญญาไปหมด มันก็ไปไม่ได้อีก มันต้องกลับไปทำสมาธิอีก พอทำ สมาธิมีพื้นฐานขึ้นมา พอเกิดปัญญาขึ้นมา เห็นใหม่ มันก็เป็นมรรครวมตัวขึ้นมา มันก็ เป็นประโยชน์ขึ้นมา นี่ปฏิบัติถ้ารู้จริงขึ้นมาอย่างนี้ปั๊บมันก็จบ มันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา มันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมาหมายถึงว่าการจะเอาขยะออกจากใจ มันต้องเอาขยะออกจาก ใจจากจิต สมาธิ ปัญญา ต้องมีสมาธิก่อน แล้วเวลาออกจริงมันก็ออกเป็นความจริงๆ

นี่การจะเอาขยะออกจากใจกับการปล่อยวาง เพราะว่าเวลาเอาขยะออกจากใจมัน ก็ทำให้ปล่อยวางได้ มันก็คาดหมายได้ มันก็สร้างภาพได้ทั้งนั้นแหละ มันเป็นเรื่อง จินตนาการ จินตมยปัญญาไปทั้งหมด แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ มันเป็นความจริงจะรู้

เลยว่าอะไรเป็นขยะ อะไรไม่เป็นขยะ คำว่าขยะนี้เป็นบุคลาธิษฐาน เป็นสิ่งที่ครูบาอาจารย์ท่านเห็นแล้วมันเป็นสิ่งที่ขยะแฉง มาเปรียบเทียบว่ามันคือขยะ มันคือขยะแต่ มันก็เป็นความคิด

ขั้น ๕ ธาตุ ๔ และขั้น ๕ เป็นขยะ เป็นถึงขยะ ถ้าเป็นถึงขยะมันทำไมถึงเป็นถึงขยะล่ะ? เพราะรู้เท่าเห็นความจริงแล้วมันถึงเป็นถึงขยะ แต่ถ้ามันไม่รู้เท่าเห็น ใครบ้างจะบอกว่าความคิดเราผิด ใครบ้างจะบอกว่าสิ่งที่เราทำนี่ผิด ถูกทั้งนั้น ไม่มีผิดหรือ แต่ถ้ามันรู้เท่าปึบ มันเห็นเท่าปึบมันเห็นผิด พอเห็นผิด เวลามันพิจารณาของมัน มันจับต้องของมันจริง เวลามันขาด นั่นละก่อนที่มันจะปล่อยวางเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมาจนมันขาด ถ้ามันขาดนั่นแหละเอาขยะออกจากใจตามความเป็นจริง

ถ้าเอาขยะออกจากใจกับการปล่อยวางเหมือนกันไหม? ไม่เหมือน การปล่อยวางคือมันปล่อยวางด้วยกำลัง ปล่อยวางแล้วก็คือการปล่อยวาง เพราะมันไม่สมุจเฉทปหาน ถ้าคนที่สมุจเฉทปหานแล้วมันรู้เท่า มันจะไม่พูดอย่างนี้ ขยะก็คือขยะ เวลาปล่อยวางก็คือปล่อยวาง เวลาสมุจเฉทปหานก็คือสมุจเฉทปหาน แล้วเวลาไปเทียบเคียงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ

นี่เวลาศึกษาปริยัติมา สิ่งนั้นถ้าเอาปริยัติมาปฏิบัติด้วยมันจะขัดจะแย้งกัน แต่เวลาปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์ คือปฏิบัติจบแล้วนะอันเดียวกัน เพราะศีล สมาธิ ปัญญาเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระไตรปิฎกก็ชี้เข้ามาที่การปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติแล้วถึงสิ้นสุดแห่งทุกข์แล้วเราจะรู้ตามความเป็นจริงนะ เอวัง